

A MAGYAR DEMOKRÁCIA KÉRDÉSEI

Rákosi Mátyás.

Amikor felkértek, hogy a demokráciáról tartandó essaysorozatban én is vegyem ki a részemet, kissé zavarban voltam. Megnéztem, hogy tulajdonképpen milyen témák azok, amelyeket a többiek kiválasztottak és az volt az érzésem, hogy ha nem vigyázok, megtörténhetik, hogy túl elméleti értekezést írok. Már pedig fel akarom használni azt a ritka alkalmat, amikor a magyar akadémikus ifjúsághoz szólok, hogy lehetőleg gyakorlati példákön mutassam be előadásomnak tárgyát, azt, hogy hogyan viszonylik a Kommunista Párt a magyar demokrácia kérdéseihez. Elhatároztam, hogy valami középutat választok. Felvetek egy-két elméleti kérdést, ami a magyar demokráciát ma foglalkoztatja és ugyanakkor felvetek néhány gyakorlati kérdést, amin keresztül egyszerűen meg tudom mutatni pártunk viszonyát a magyar demokráciához.

Amint, tudják, a Magyar Kommunista Párt nemcsak a felszabadulás óta, hanem a felszabadulás előtt is hosszú esztendőkön keresztül hirdette, hogy abból a veszélyből, amibe a régi rendszer sodorta az országot, az egyedüli kivezető út a nemzeti erők összefogása. Amikor a Kommunista Pártnak módja volt ezt az álláspontot a felszabadított területen valóra váltani, átvinni a gyakorlatba, akkor kétségkívül helyes és jó munkát végzett. A magyar demokrácia eddigi sikereinek túlnyomó többsége éppen ebből a nemzeti összefogásból fakadt és a mi politikánk változatlanul továbbra is a nemzeti erők összefogása. Mi meg

vagyunk győződve arról, hogy minél mélyebb ez az összefogás és minél tartósabb, annál gyorsabban fog hazánk az újjászületés és a felemelkedés útjára lépni. Amikor ilyen kategorikusan ismétlem a Magyar Kommunista Pártnak azt az eltökéltségét, hogy minden erejével a nemzeti összefogást támogassa, ugyanakkor azzal az őszinteséggel, amivel a Kommunista Párt önmagának és a nemzetnek tartozik, megállapítjuk, hogy ebben az összefogásban, különösen az utóbbi időben, komoly rések keletkeztek. Sorbavesszük a kérdéseket, amelyekben ezek a repedések mutatkoznak és amely kérdések lényegében hazánk jelenlegi sorsdöntő kérdései.

Az első kérdés látszólag elméleti és lényegileg így formulázható: az, ami ma Magyarországon van, demokrácia-e, vagy nem demokrácia? A kérdésre két teljesen ellentétes választ kapunk, nem egyszer magának a demokráciának a táborában is, vannak lelkes igenlői ennek a kérdésnek és vannak elkeseredett tagadói; aszerint, ki hol áll, válaszol erre a kérdésre. Ha megkérdezzük egy földhöz jutott parasztot, aki egész életén keresztül hiába nézte sóvárogva a faluja határában terpeszkedő ezerholdakat és most öt, vagy nyolc hold földhöz jutott, annak számára a kérdés nem kétséges, az határozott és feltétlen igennel válaszol arra a kérdésre, hogy az, ami Magyarországon ma van, demokrácia-e, vagy sem. Ő ezt a demokráciát saját tapasztalataiból ismeri.

Hasonló kategorikus választ kapunk a munkásság részéről is. Azok a munkások, akik egy negyedszázadon keresztül a »nemzet legelnyomottabb rétegéhez tartoztak, akiknek az élete szakadatlan hajszában telt el, akik nem emelheték fel a szavukat anélkül, hogy rögtön csendőrség, vagy börtön ne fenyegette volna őket és akik életükben először jutottak abba a helyzetbe, hogy most beleszólhatnak nemcsak a közvetlen munkájuk, a gyár ügyébe, hanem az egész nemzet ügyeinek intézésébe is, azok részéről sem kétséges a válasz. Én nagyon sokat forogtam úgy a parasztok, mint a munkások között és a legnagyobb öröömöm az, hogy a gyárakban a szakadatlan panasz mellett — mert hiszen panaszra éppen elég ok van — a végszó

mindig az: bármennyi a panaszunk, bármennyi a nehézségünk, mindent nyugodtan elviselünk, mert helyébe kaptuk a szabadságot, vagy hogy nemzetközi szóval fejezzem ki, a demokráciát.

A magyarság két legszélesebb rétegére, tehát a falu szegény rétegeire és a városi munkásokra vonatkozólag a kérdésre a válasz egyhangú igenlés. Márpedig ez a két réteg hazánk és a magyar nép alapja. A földhöz jutottak száma 700.000, családtagjaikkal együtt majdnem 3 millió, az a bizonyos 3 millió koldus, akivel 15 évvel ezelőtt a reakció annyit házalt. Ez a 3 millió kétségkívül demokráciának tekinti azt, ami Magyarországon ma folyik és annak tekinti az ipari munkásság is.

Nem adhatunk ilyen kategorikus választ az intelligenciánál. Ennek megvannak a maga történelmi okai. A magyar intelligenciát, ugyanúgy, mint az egész magyar népet, az elmúlt 25 esztendő nem nevelte a demokrácia szeretetére, mondhatjuk inkább ellenkezőleg. Hozzászórtak ahhoz a reakciós elnyomáshoz, amiben 25 esztendeig részük volt és a szokás kissé természetükké vált. Most aztán az új viszonyok között, amelyeket tetéz az elvesztett háború és a fasizmus rombolásának minden terhe, érthető, hogy az intelligencia, amely azonkívül nem kapott annyira kézzelfogható javakat, vagy előnyöket, mint a falu népe, vagy az ipari munkásság, tétovázik. Az ő soraikban arra a kérdésre, hogy ami ma Magyarországon van, demokrácia-e, vagy sem, legtöbbször kategorikusan elutasító a válasz.

Különösen az utóbbi időben sokat foglalkozom az intelligencia, az értelmiség kérdésével. Nemcsak azért, mert ez a réteg a magyar nemzet legértékesebb rétege, hanem azért is, mert sajnos, közöttük végzett úgy politikai, mint etikai szempontból legsúlyosabb pusztítást az elmúlt rezsim, különösen a nyilas rombolás. Megkérdeztem négy-szemközt, társaságban is, az értelmiség kiváló tagjait, hogy miért nem tartják, ha nem tartják, demokráciának azt, ami ma Magyarországon van. A válasz rendszerint oda lyukadt ki, hogy összehasonlítva az angolszász demokráciával, bizony nehéz azt mondani, hogy ami ma Magyarországon van, az demokrácia.

Szeretek a dolgoknak a mélyére nézni és egyébként is, mint kommunistának, sokat kell történelemmel foglalkoznom, természetesen a demokrácia történelmével is. Amikor ezzel foglalkoztam, lehetőleg mindig visszamentem az eredeti forrásig. Megnéztem, hogy nézett ki öthónapos korában, vagy ötéves korában az angol demokrácia, vagy az amerikai demokrácia. Meg kell mondanom, hogy az összehasonlítás kétségkívül a magyar demokrácia javára üt ki, amin nincs is csodálkoznivaló, mert hiszen rendelkezésünkre állanak az angolokkal szemben a háromszázéztendős, az amerikaiakkal szemben a százötvenéves fejlődés tapasztalatai és bár Hegel annakidején azt mondta, hogy a történelemből megtanultuk, hogy a történelemből nem tanulunk semmit, mégis egyetmást tanulunk belőle.

Cromwellnek a demokráciáját annak idején az intelligencia, amelyhez abban az időben főleg a royalisták tartoztak, abszolúte nem tekintette demokráciának. Ellenkezőleg, valami förtelmes barbárságnak tekintette. A Louvrebán, meg a British Múzeumban gyönyörű pamflett gyűjtemények vannak ebből az időből, amelyek gúnyolják a külsőleg is darabos cromwellistákat, sőt magát Cromwellt is. Gúnynevük is volt: kerekfejűeknek hívták őket, mert az úri, intelligens renddel szemben, amely már akkor is parókát viselt, ők egész kopaszra nyírták a fejüket. Azonkívül voltak igen alapos túlzásaik. Aki a történelmet ismeri, az tudja, hogy Cromwell „vasbordái”, ezek a nagyszerű demokrata katonák, nem szerették a kultúrának azt a formáját, amely akkor Angliában divatozott és ezért pl. bezáratták az összes színházakat.

Ez jó két évtizeddel volt azután, hogy Shakespeare behunyta a szemét és amikor Anglia színházai vezettek az egész világon. A fiatal demokratákat nem fészélyezte ez a körülmény. Ha politikailag szükség volt rá, bezárták a színházakat, üldözték a zenét és a művészetet. Ennek dacára háromszáz év távlatából senki sem merné azt állítani, hogy Cromwell működése nem volt a demokrácia alapvetése. A kortársak intelligens része megvetéssel és elkeseredéssel beszélt róla és mint a történelemből tudjuk,

még fegyverrel is harcolt ellene. Pedig ami ma az angol demokráciában egészséges és életképes, az kétségkívül elsősorban ezektől a nyers, vaskezü mesteremberektől és farmerektől származik. Elmondhatjuk, hogy Cromwell vette meg az angol demokrácia alapját, tekintet nélkül arra, hogy erről a demokráciáról a kortársak igen jelentékeny részének rendkívül lesújtó véleménye volt és kategorikusan tagadták, hogy ez a demokrácia magában hordta volna a későbbi angol demokráciának nagy fejlődési lehetőségét.

Hasonló volt a helyzet az Egyesült Államokban is. Erről nem akarok itt részletesen beszélni, ez nálunk sokkal kevésbé ismeretes, de ott is ugyanaz volt a helyzet. Ha tekintetbe vesszük azt, hogy a XVIII. század Angliájában milyen megvetéssel beszéltek az amerikai szabadságharcosokról, az amerikai demokrácia előharcosairól, akkor nyugodtan megállapíthatjuk, hogy ebben a tekintetben nem kell félnünk, — a magyar demokrácia, hogy úgy mondjam, jó társaságban van és sok tekintetben előnyösen különbözik nagy elődjeitől. Ugyanakkor természetesen nem hunyok szemet az előtt, hogy mindössze öthónapos ez a demokrácia és természetes, hogy nemcsak, hogy még gyermekcipőben sem jár, hanem mondjuk meg magyarul, még pelenkában van. Ennek dacára erőteljes, fiatal csemete és meg vagyok győződve róla, hogy 18-20 éves korában izmos, vonzó, egészséges, magyar demokrata legény lesz belőle. Ennyit arra a kérdésre, hogy demokrácia-e az, ami ma Magyarországon folyik, vagy nem demokrácia.

Demokrácia tehát van, de telve mindazzal a gyermekbetegséggel, ami az ilyen fiatal politikai csemete életében elkerülhetetlen. Ami hiányzik benne, az elsősorban a politikai tapasztalat. A magyar demokráciának soha a történelem folyamán nem volt még ideje és lehetősége arra, hogy kifejlessze erőit. Ennélfogva nincs meg benne az a politikai tapasztalat, az a politikai tudás, az erőviszonyok helyes mérlegelése, általában a viszonyok helyes felmérése, ami nélkül jó demokratikus politikát vívni nem lehet. Ezeket a hiányokat az idő kétségkívül pótolni fogja. Ma azonban megvannak és kihatnak a fiatal demokrácia min-

den megnyilvánulására. Annál súlyosabban esik latba a demokráciának ez a tapasztalatlansága, mert ugyanakkor vele szemben egy régi, öreg, minden hájjal megkent reakció áll. Az a reakció, amely különösen az utolsó 25 esztendőben nagyon jól kifejlesztette mindazokat a politikai eszközöket, amelyek meg tudják tévesztetni akármilyen iózan népnek a hitét is. Csak vissza kell gondolnunk az utolsó 4—5 év történetére, akkor látni fogjuk, hogy milyen ügyesen és milyen alattomosan dolgozott a reakció. Ezt a tulajdonságát most sem vesztette el. Egy kissé elalélt ugyan, de a demokrácia éltető levegőjében természetesen ő is erőre kapott és igyekezett azonnal kihasználni azokat a lehetőségeket, amelyeket a demokrácia, a demokrácia törvényeinek betartása a reakció számára is bizonyos fokig nyújt.

Aki ismeri a 10-12 év előtti Németországot, az tudja, hogy Hitlerek annak idején micsoda ügyes furfanggal használták fel a demokráciaadta lehetőséget arra, hogy a demokráciának kitörjék a nyakát. Ugyanez folyik ma nálunk, természetesen változott viszonyok között, de lényegében 'Ugyanazokkal az eszközökkel. A magyar demokráciának egyik legnagyobb veszélye ma az, hogy a saját törvényeinek a felhasználásával beleszivárog ereibe a reakció mérge és belülről a demokráciaadta lehetőségek kihasználásával próbálja tönkretenni a fiatal népi erőknek, a magyar nemzet demokratikus talpraállításának minden lehetőségét. Szembe kell nézni ezekkel a dolgokkal, mert legtöbbször igen ügyesen és meglehetősen politikai tapasztalatra támaszkodva, elálcázva jelentkeznek politikai életünkben. Nagyon gyakran a jószándékot mímelik. Én már 35 éve vagyok a politikai életben és saját tapasztalatomból tudom, hogy a legnehezebb olyan ellenség ellen harcolni, ki rossz szándékait, reakciós szándékait, a jószándék álarca alá rejti. Ez a tapasztalat természetesen nemcsak az én szerzeményem. Egy régi angol politikai közmondás azt mondja, hogy a pokol jószándékkal van kövezeve. Ez a jószándék újabban rendkívül nagy szerepet kezd játszani politikai életünkben és a reakció álcázott támadásának kétségkívül egyik leghatásosabb módszere.

Nézzük végig azokat a kérdéseket, amelyekben ez az álcázott, „jósándékú” támadás a magyar demokrácia ellen fellép. Vegyük elsősorban a földreformot. Afelől semmi kétség, hogy a földreform volt eddig a fiatal magyar demokrácia leghatalmasabb alkotása. Politikai és gazdasági jelentőségét az elmúlt 2-3 hónap távlatában még szinte lehetetlen felmérni, de mindannyian tudjuk, hogy a földreform sikerével áll, vagy bukik a fiatal magyar demokrácia és ezen túlmenőleg a földreform sikerétől függ a magyar nemzet megújodása. Ez tehát — hogy úgymondjam — központi kérdése a magyar politikai életnek.

A Magyar Kommunista Pártnak az álláspontja ebben a tekintetben közismert. Az a földreform, amelyet Magyarországon végrehajtottunk, és amelynek mérsékelt és a nemzet érdekeit szem előtt tartó szempontjait mindenki kénytelen elismerni, ez a földreform, elmondhatjuk, elsősorban a Kommunista Párt műve. Anélkül, hogy itt el akarnám vitatni a többi pártok részvételét, meg kell mondanom, hogy aki a politikai élet hőmérsékletváltozásait le tudja mérni, az észrevehette, hogy a földreform követelésében és végrehajtásában az egyes pártok között lényeges hőmérsékleti különbségek voltak. Volt olyan párt, amely forrón, tüzesen követelte és volt olyan párt, amelyik lagymatagon és mondjuk inkább passzív módon. Most, miután a föld a parasztság kezébe jutott és a kérdés lényegében meg van oldva, most egyes demokraták szemében talán az a benyomás keletkezhetett, hogy azzal, hogy a föld a paraszt kezébe jutott, el van intézve a földreform.

Sajnos, ez nem így van. A kommunisták az első perctől kezdve hirdették, hogy magával a ténnyel, hogy a földet átadtuk a parasztoknak, a földreform nincs elintézve, az eredmény még nincs biztosítva. Mi figyelmeztettük a földhöz juttatott parasztságot, de azon túlmenőleg az egész magyar demokráciát, hogyha kisebb mértékben és elvetélt formában is, de volt Magyarországon már egy földreform 1920-22 után. Ez a földreform 10 esztendő után azzal végződött, hogy a paraszt az adó, a bankuzsora és egyéb állami intézkedések következtében nemcsak elvesztette azt a

4-500.000 hold földet, amelyet a forradalmak utáni esztendőkhöz kapott, de nagyon sokszor tetejébe még a régi földjét is. Jelenleg is megvan az a veszély, hogy az új földhözjuttatottak 2-5, vagy 10 év múlva ismét elveszítik a földet, ha nem támogatjuk őket teljes erővel. Hogy ez a jóslásunk mennyire reális és alapos volt, azt mutatja az a kezdődő roham, amely nem követel többet és kevesebbet, mint a földreform visszacsinálását. Természetesen nem ilyen nyíltan és élesen, mint ahogy én mondom. De aki meg tudja látni, hogy a csirázó fácska körülbelül hova fogja vetni az árnyékát, az azokból a jelenségekből, amelyeket ma már látunk, ki tudja számítani, hogy mi lesz ebből a folyamatból, ha idejekorán fel nem lépünk ellene. Egyre-másra jelentkeznek volt földbirtokosok, akik visszakövetelik a földjüket.

Két nappal ezelőtt az egyik budapesti lap ismertetett egy ilyen esetet, amelyben arról volt szó, hogy valaki az 1354 holdas birtokából visszakövetel 1350 holdat. 270 parasztot kellene kidobni frissen kapott földjéről, ha ezt a kérést teljesítenénk. A kérelem meg van indokolva mindenféle jogászai érveléssel, a követelés formailag alá van támasztva. Ez az eset az első nyilvánosságra jutott fecskéje a reakció kísérletének, mi azonban tudjuk, hogy ennek a fecskének már vannak más követői is. Nem lehet azt mondani, hogy ez az egy fecske nem akar tavaszt csinálni. Megindult egy komoly roham a földreform ellen.

Természetesen mi, minthogy tisztában vagyunk azzal, hogy a földreform a magyar demokrácia létkérdése, résen vagyunk és ebben a tekintetben velünk van az egész Magyarország zöme, elsősorban velünk van az a 700.000 falusi ember, az a 700.000 földműves, aki a földreform nyomán életében először földhöz jutott. Mindenesetre az a körülmény, hogy a földreform kérdése 3-4 hónappal a befejezése után újra napirendre került, hogy a demokrácia erőinek látszólagos egysége mellett már megindulhatott a roham a földreform ellen, mutatja a reakció aktivitását. Természetesen a demokrácia erői nem alszanak és gondoskodni fognak arról, hogy ezt a rohamot visszaverjék. Visszaverjék elsősorban a falu népének a segítségével,

annak a falusi népnek a segítségével, amely az utolsó 25 esztendő alatt nem igen politizálhatott, nem fejlődhetett ki benne az érzék, hogy újságcikkek és programbeszéddek alapján élesen különbséget tudjon tenni a között, aki igazi demokrata és a között, aki csak a szavakban demokrata. Ez a falusi réteg most a földreform kérdésén keresztül meg fogja érteni, hogy az igazi demokrata az, aki a földet biztosítani akarja a számára és nem lehet demokrata az, aki el akarja venni tőle. A Kommunista Párt természetesen azoknak az oldalán áll, akik a paraszt számára biztosítani fogják a földet. Az ilyen magatartás, mint a Kommunista Pártnak a földreformhoz való viszonya, egyúttal megvilágítja pártunknak a magyar parasztsághoz, a magyar demokráciához való viszonyát is. Azt hiszem, ez a kérdés elég világos.

Vegyünk egy másik kérdést. Ez a választások kérdése. Sehoh eddig a magyar sajtóban nem merült fel semmi néven nevezendő konkrét terv arról, hogy hogyan folyjanak le a választások. A Kommunista Párt erről nem írt soha. Általában leszögezte magát az általános, titkos, egyenlő és községenkénti választójog mellett, amelynek korhatára legyen lehetőleg alacsony és terjedjen ki a nőkre. Ez a Kommunista Párt álláspontja.

Mégis az utóbbi időben bizonyos oldalakról hatalmas védőkampány indult a tiszta választások, a terrornélküli választások, a szabad választások mellett. Az ember azt hinné, hogy itt szélmalom ellen harcolnak és e körül folyik a nagy vita. Sajnos, itt sem nevezik nevén a gyereket. A harc nem a választások körül folyik, melyek még nincsenek kiírva, senki sem tudja a pontos idejüket. A harc egyelőre a választójog körül folyik, mégpedig a körül, hogy megadjuk-e a választójogot a régi reakció és a nyilas rezsim embereinek, vagy ne. Mi kommunisták ebben a tekintetben egyszerű és világos álláspontot képviselünk. Szerintünk nem lehet beleszólást engedni a demokrácia ügyeibe, az új Magyarország felépítésébe azoknak, akik a nemzetet oda juttatták, ahol ma van.

Mi tehát azt követeljük, hogy meg kell fosztani az aktív és passzív választójogtól mindazokat, akik a nyilas

érában, vagy a Magyar Élet Pártjában, vagy a Magyar Megújulás Pártjában és abban a rengeteg fasiszta szervezetben, amelynek feloszlatását maga az ideiglenes nemzeti kormány rendelte el, vezető állást foglaltak el. Ez a mi választójogi programunk alapja. Ugyanakkor hozzáteszem, hogy nem akarjuk kizárni a választójogból azokat a megtevéstett egyszerű falusi, vagy városi embereket, akik politikai járatlanságukból, vagy nyomás alatt, vagy egyszerűen a fasiszta, reakciós demagógia hatása alatt beléptek a nyilas pártba, vagy valamelyik reakciós szervezetbe. Ez a másik oldala a mi választójogi tervezetünknek, elgondolásunknak.

Éles különbséget teszünk nyilas és nyilas között, vezetett és vezető között és meg vagyunk győződve róla, hogy ezt a magyar demokráciának minden barátja és híve teljes erővel helyeselheti. Azoknak a megtevéstett százezreknek, akik 1939-ben, 1940-ben, vagy 1941-ben a kormány nyomására, vagy a fasiszta demagógia hatása alatt megszédültek és beléptek valamilyen reakciós, vagy nyilas szervezetbe, azoknak meg akarja könnyíteni a visszatérést a nemzet politikai életébe. De ugyanakkor ki akarja zárni a nemzet politikai életéből mindazokat, akiknek működése következtében Budapest romhalmaz lett, akiknek a működése következtében száz esztendő munkája ment tönkre, száz és százezer magyar férfi pusztult el és akiknek a munkája következtében ott tartunk, ahol tartunk. Ez a mi álláspontunk; azt hiszem, világos és érthető.

Akik nem így vélekednek, azoknak a gondolatmenete is igen világos, azok vissza akarják egy korlátlan választójogon keresztül csempészni a magyar közéletbe az Imrédy-pártiakat, a Magyar Élet Pártját és ha jól megy, a nyilas pártnak is, hogy úgymondjam — elfogadható elemeit. Látják tehát, kedves hallgatóim, hogy egy ilyen, látszólag a demokrácia érdekében való kérdésfelvetés háttérében, amely a választások tisztaságát és nyomásmentességét követeli, lényegében az a kérdés húzódik meg, hogy résztvegyenek-e a választáson a régi reakció szekértolói, vagy ne. A mi álláspontunk, hogy ne vegyenek részt és azoknak,

akik most a demokrácia védelmében a tiszta választások ürügye alatt jönnek, a véleménye az, hogy igenis vissza kell őket eresztém, módot kell nekik adni, hogy folytassák azt, amit eddig csináltak és kíséreljék meg két ilyen elvesztett háború után harmadszor is szakadékba vezetni a nemzetet.

Egy másik nagyon sokat vitatott kérdés a rendőrség kérdése. A kérdés az, legyen-e a demokráciának kardja, éles foga, éles karma, amivel védekezni tud, vagy pedig legyen olyan demokrácia, mint amilyen Németországban volt a weimári, amelyik nyugodtan és türelmesen nézte, hogy hogyan készülődnek ellenségei. Addig nézte ezt, amíg aztán egy napon tényleg elvágta a nyakát. Ebben a kérdésben is a helyzet nagyon világos. A Kommunista Párt azt mondja: a demokrácia legyen erős, legyenek izmai, legyen szemfoga, legyen kardja és tudjon védekezni ellenségeivel szemben. Azt hiszem, ez világos és érthető álláspont. Azt is tudjuk, hogy kik az ellenségeink. Ennélfogva a Kommunista Párt azt követeli, hogy a demokráciának legyen erős rendőrsége is. Természetesen jó rendőrsége is legyen. Ugyanolyan természetes, hogy öt hónap alatt jó rendőrséget létrehozni nem lehetett. Az megtörténhetett, hogy mondjuk egy vízügyi hivatalnak összes tisztviselőit igazolták és a vízügyi hivatal dolgozik tovább. A rendőrség, mely Magyarországon, de egyebütt is, elsősorban politikai szerv, természetesen ilyen módon nem jöhetett át a demokrácia oldalára. Ez az a szerv, amelyet a szó szoros értelmében az alapjától kellett újjáépíteni. Öt hónap alatt kifogástalanná tenni egy rendőrséget természetesen nem lehet. Ezt mi kommunisták tudjuk a legjobban, mert mi sokat foglalkoztunk a rendőrség kérdésével és vele szemben pozitív kritikát gyakoroltunk. Mi azt mondjuk, hogy a demokráciának legyen kardja, mások viszont ezt kifogásolják.

A rendőrség elleni támadások rendszerint azoknak az oldaláról jönnek, akik nem azt kifogásolják, hogy a rendőrség nem elég élesen harcol a reakció ellen és nem úgy akarja javítani a rendőrséget, hogy az eddiginél élesebben harcoljon a reakció ellen, hanem ellenkezőleg, már azt is

sokalják, ami eddig történt. Én szeretem a számokat és a statisztikai adatokat, mert azok mindennél jobban megvilágítják az egyes tényeket. Magyarországon, amely kétségkívül az európai államok közül a legtöbbet szenvedett a háborúban és ahol a háború bűnöseit ennél fogva a legkíméletlenebbül kellene felelősségre vonni, Magyarországon eddig elítéltek kettő, azaz kettő háborús bűnöst. Ez a mi harcunk eredménye a reakció ellen. A Kommunista Párt tehát azt kifogásolja, hogy a rendőrség nem harcol eléggé a reakció ellen és nem harcol természetesen a Népbíróság sem. Ezért mi azt mondjuk, hogy ezen a téren sürgős és alapos változásra van szükség.

Sietek kijelenteni, hogy ez a probléma nemcsak a fiatal magyar demokrácia problémája. Ez a probléma minden más fiatal demokráciánál felmerül. Felmerült ez az Amerikai Egyesült Államokban is, amikor ott a demokrácia fiatal volt. Ott is kifogásolták, hogy üldözik a reakció híveit, miután sikerült a nemzeti függetlenséget kivívni. Jefferson, az ismert demokrata, aki később az Egyesült Államok elnöke lett, erre így válaszolt: „A szabadság olyan fa, amely akkor virul a legjobban, ha gyökerét bőven öntözik szabadsághősök és tyrannusok vérével”. Nos a magyar demokrácia fáját különösen az utolsó esztendőben elég bőven öntözték a hazafiak vérével, ideje, hogy a tyrannusok, vagy — ahogy mai terminológiával mondják — a nyilasok, a fasiszták, a reakciók vére is kissé hozzájáruljon ahhoz, hogy a magyar demokrácia fája erőteljesebben virágozzék.

Én azért nyúlok ilyen előszeretettel az angolszász demokrácia vezetőihez és azoknak kijelentéseihez, mert nem egyszer azt találom, hogy az emberek elsősorban az angolszász demokráciára való hivatkozással próbálják a magyar demokráciának szemfogait és karmait letompítani. Én azonban, aki, mint mondtam, sokat foglalkoztam a fiatal demokráciák kezdeti életével, örömmel látom, hogy az igazi nagy demokraták lényegében az ő viszonyaik között ugyanazt a nézetet vallották, amit ma vallanak a magyar demokrácia fiatal harcosai és köztük elsősorban a Kommunista Párt.

Például, amikor az Egyesült Államokban a függetlenség kivívása után a leszereléssel kapcsolatban zavargások törtek ki, a leszerelt katonák egyrésze fegyveresen akart követeléseinek érvényt szerezni, akkor az előbb említett Jefferson volt az Amerikai Egyesült Államok követe Franciaországban. Abban a Parisban, amely akkor még nem a forradalom Parisa volt és ezért nagy örömmel tárgyalták azt a hírt, hogy a fiatal amerikai demokráciának milyen nehézségei vannak. Kárörvendően mentek Jeffersonhoz, hogy megkérdezzék a véleményét, hogy mit szól ezekhez a dolgokhoz. Mit szól ahhoz, hogy a leszerelt katonák fegyveresen követelik bizonyos jogok teljesítését. Erre Jefferson nyugodtan azt válaszolta: „Nagyon örvendek ennek a ténynek, mert ez azt mutatja, hogy az amerikai farmerek fiaiban van még kezdeményezési erő, hogy ha valamit helyesnek tartanak, nem engedik magukat a formális törvényektől zavartatni”. Ez volt a válasza és ma 150 esztendővel ezután, meg kell állapítanunk, hogy az amerikai demokráciának egyik óriási ereje mind a mai napig ez a kezdeményező erő, az amerikai ú. n. pionír, úttörő szellem, amely nem engedi a formális törvényektől korlátoztatni magát, ha népe, vagy a demokrácia érdekéről van szó. Azoknak, akik az ifjú magyar demokrácia nehézségeire, vagy a fiatal demokráciával járó rendellenességekre panaszkodnak, melegen ajánlom, hogy tanulmányozzák — mint ahogy én tanulmányoztam — az angol és az amerikai fiatal demokráciák első esztendeit és valószínűleg másként fognak nézni azokra a dolgokra, amiket itt ma tapasztalunk.

Vegyük a felépítés kérdését. Kétségkívül ez ma a magyar demokráciának központi kérdése és egész bátran el lehet mondani, erejének próbaköve. A Kommunista Párt ennek megfelelően minden erejét mozgósítja a felépítésre. A részletekről itt nem akarok beszélni. Aki a sajtót olvassa, az tudja, hogy ebben a tekintetben tényleg sikerült igen komoly eredményeket elérnünk. A budapesti embernek nem kell magyaráznom, hiszen a saját tapasztalatából, a mindennapi életben látja, hogy a felépítés komoly eredményeket ér el. Azt kellene hinni, hogy a demokrácián belül mindenki lelkes örömmel támogatja ezt a felépítést.

Ez azonban alapos tévedés. Itt is igen komoly támadások érik a felépítést. Komoly támadások, természetesen itt sem nyílt formában. Olyan követelést nem találunk a magyar lapok, vagy a magyar politikusok felszólalásában, hogy ne építsük fel az országot, mert ilyet nem tűrne sem a magyar paraszt, sem a magyar munkás.

Itt is megvan ugyanaz a metódus, amiről egyszer már beszéltem, a jószándék leple alatt, vagy a figyelmeztető jószándék leple alatt próbálják ezt a nemzetünk számára annyira létfontosságú kérdést megfúrni. Például felvetődik az a kérdés, hogy saját erőnkől hozzuk-e rendbe az országot, vagy pedig külföldi segítséggel. Mindjárt meg kell mondanom, hogy a Kommunista Párt a kérdést soha ilyen módon fel nem vetette. Az természetes, hogy ebben a helyzetben, amikor az ország gazdaságilag mélyponton áll, két kézzel kapunk minden segítség után, amely külföldről jön. Ebben a tekintetben, ahol módunkban volt, közvetlenül közbe is léptünk. Mondjuk, a Szovjet-Únió felé meg is tettünk mindent, ami lehetséges, hogy a Szovjet-Únió annyi segítséget nyújtson nekünk, amennyit csak bír. E kérdés nem úgy áll, hogy a Kommunista Párt kizárólag csak a magyar erőkre támaszkodva akarja a felépítést. De ugyanakkor a Kommunista Párt ismeri a viszonyokat és tudja, hogy amíg külföldről komoly segítség érkezik, abba idő telik. Márpedig a vízvezeték, a villanyt megindítani, a mindennapi kenyérről gondoskodni, mind olyan feladat, amelyeket azonnal meg kell oldani.

A Kommunista Párt természetesen kiadta azt a jelszót, hogy segíts magadon, az Isten is megsegít. Ennek a jelszónak igen komoly hatása volt, olyan hatása volt, amely falun is, városon is felért egy népszavazással. A falun a paraszt, sem a régi paraszt, sem az új földhöz jutott paraszt, nem tépelődött azon a kérdésen, hogy hozzáfogjon-e a föld megműveléséhez és gazdaságának újjáépítéséhez, mielőtt a Szovjet-Unióból, vagy az Amerikai Egyesült Államokból komoly gazdasági segítséget kap, hanem feltúrte az ingujját és nekifogott a munkának. Meg lehet állapítani, hogy minden külföldi segítség nélkül a földek 80%-a be van vetve. A paraszt tehát a maga módján ezt a kérdést úgy

oldja meg, ahogy azt neki a Kommunista Párt ajánlotta: segíts magadon, az Isten is megsegít.

Ugyanezt tették a város munkásai is. Magyarország eddig a Szovjet-Énió által nyújtott élelmiszer- és fűtőanyagsegítségen kívül semmi néven nevezendő külföldi segítséget nem kapott, ennek dacára mindannyian fel tudjuk sorolni azokat az igen jelentős eredményeket, amelyek a felépítés frontján történtek. Általában legyen mindenki tudatában annak, hogy az, amit mi a külföldről fogunk kapni, elsősorban attól függ, hogy milyen felépítési kedvet mutat maga a magyar nép. Ha a külföld azt fogja látni, hogy a magyar nép tétovázás nélkül, azonnal hozzálát ahhoz, hogy amit a háború tönkretett, a saját erejéből építse fel, akkor sokkal szívesebben segítenek neki, mint ha azt látnák, hogy a vezetői is és a nép maga is arra vár, hogy a sült galamb a szájukba repüljön.

Aki tehát azt mondja, hogy kár belefogni a munkába, hazugság az, hogy a saját erőnkéből rendbe tudunk jönni, 40 évig sem tudjuk rendbehozni az országot, az lényegében miről beszél? Azt akarja mondani más szavakkal, hogy: ne dolgozz, ember, úgylis hiába itt minden! Dugjátok zsebre a kezeteket és várjátok, amint a sült galamb a szájatokba repül. A sültgalambvárás igen komoly politikai veszély és igen komoly politikai fegyver. Én nagyon jól tudom, hogy a magyar nép zöme nem hallgat ezekre a hamis prófétákra. Azt is nagyon jól tudom, hogy iriég a kapitalisták jelentékeny része is ellenzi ezt a zsebetett kézzel sültgalambot várást. Ugyanakkor azonban vannak igen komoly körök, melyek rosszalólag néznek arra a hallatlan erőfeszítésre, amelyet a magyar falu, a magyar város és a magyar intelligencia jelentékeny része a nemzet felépítése körül végez. Ezeknek az uraknak sokkal szimpatikusabb volna, ha itt kiderülne, hogy a magyar demokrácia nem tudja rendbehozni a gazdasági életet, ha itt infláció volna, amely elkésérite né a munkásokat, elkésérite né a parasztokat, elkésérite né a középosztályt, az állami tisztviselőket, mindazokat, akik fix fizetéséből élnek.

Ezeknek az uraknak nem rokonszenves, ha látják, hogy a magyar nép és épp annak legegészségesebb része,

a magyar paraszt és a magyar munkás a saját erejéből kezd kijutni a mélységből, amibe a háború taszította. Ennek az elégedetlenségüknek olyan formában adnak kifejezést, hogy terjesztik a csüggedést, hangoztatják a kilátástalanságot, s igyekeznek a felépítés lobogó lángját lehetőleg lohasztani. így fest a mai politikai életben ilyen életbevágó kérdésnek a másik oldala. A kommunista és vele együtt a nemzet túlnyomó többsége a felépítés mellett áll, szemben vele azok, akik a kishitúséget, a lemondást, a sültgalambvárast hirdetik. így kell látni a magyar politikai kérdéseket és így viszonylik hozzájuk a Magyar Kommunista Párt.

Felmerül egy másik kérdés, amelyet különösen az intelligencia részéről gyakran hallani: milyen típusú legyen a magyar demokrácia. Itt kétféle véleménnyel találkozom. A magyar értelmiség túlnyomó többsége — amennyiben nem volt a németek hatása alatt — az angolszász viszonyokat tekintette ideálisnak és a Szovjet-Únió viszonyairól a legjobb esetben úgy nyilatkozott, hogy nem ismeri őket és ennél fogva nem tekintheti példának. Ez a kérdés gyakran felmerül ma, különösen az értelmiség részéről, s nekem, mint kommunistának gyakran felteszik e kérdést. Megmagyarázom az illetőknek, hogy én az angolszász kultúrának egyik legrégebb magyar csodálója vagyok, mert még az első világháború előtt laktam Angliában és abban az időben láttam a hatalmas angol birodalmat és kultúráját, amikor erejének teljében volt, amikor még nem tépázta meg két világháború vihara.

Én nagyon jól tudom, hogy az angolszász kultúrának olyan hallatlan teljesítményei vannak egész kultúránk kialakításában, hogy nélküle el sem képzelhető a modern élet. Azt is tudom, hogy az angolszász életmód még hosszú évtizedekre, talán évszázadokra rá fogja nyomni a pecsétjét a modern fejlődésre. Ugyanakkor azonban tudom azt is, hogy egy életmódot, egy kultúrát nem lehet mesterségesen átültetni egyik országból a másikba. Ez áll nemcsak az angolszász kultúrára és életmódra, hanem a szovjet életmódra is. Az angolszász életmódnak olyan gazdasági és történelmi alapjai vannak, amelyek miatt ez csak ott fej-

lódhatott ki. Gondoljunk pl. az angol gyarmatbirodalomra. Az a gazdasági bőség és annak folyományaképpen az a gazdasági és politikai rend, amely Angliában létezik, egy négyszázmilliós gyarmatbirodalmon alapszik. Ha elveszük mögüle a gyarmatbirodalmat, akkor azonnal meg fog változni az egész angol életszínvonal és életmód.

Aki tehát Magyarországra mechanikusan az angol életmódot szeretné átplántálni, az elfelejti, hogy ehhez hiányzik a megfelelő gazdasági alap. Annakidején Rákosi Jenő folyton 30 millió magyarról álmodozott, de olyan merész magyar álmodozó még nem volt, aki ehhez még háromszázmillió gyarmati lakost is hozzáálmodott volna. Ha hiányzik a gazdasági alap, akkor nehezen fogjuk csak úgy minden további nélkül az angol viszonyokat Magyarországra átplántálni.

Hasonló a helyzet az Egyesült Államokban, ahol tudjuk, hogy a világ leggazdagabb természeti kincsei találhatóak, ahol a lakosság a tetejébe rendkívül ritka, kb. egyhatoda Magyarország népsűrűségének. Ezek az óriási területek és a kincsekkel teli talaj, a csodálatos földrajzi helyzettel kapcsolatos gazdasági lehetőségek az alapjai az amerikai kultúrának. Magyarországra ezeket a viszonyokat nem lehet átplántálni, ennél fogva nem lehet az amerikai életviszonyokat sem mechanikusan átplántálni.

Hasonlóképpen nem lehet a szovjet viszonyokat hozzánk átültetni, mert a Szovjet-Únió óriási területe, nagyszámú lakossága és száz és száz egyéb gazdasági előfeltétele a mienkkel nem azonos.

A magyar demokráciának más utat kell választania. A magyar demokráciának a figyelmét a saját erejére kell itt is összpontosítania. A mi országunk ugyan rendkívül háborúsíjította, de a németek nem tudták elvinni sem a föld termékenységét, sem a föld kincseit, - sem a magyar földműves, a magyar munkás szorgalmát, az értelmiség szaktudását. Ezek itt maradtak és ezek olyan kincsek, amelyeket ha felhasználunk, olyan országot tudunk felépíteni Európának ebben a sarkában, amely példaképpen szolgálhat bármely más nemzetnek.

Ha összehasonlítjuk pl. helyzetünket Dániával, akkor azonnal látni fogjuk, hogy milyen hihetetlen előnyben vagyunk velük szemben. A magyar föld méhében rengeteg petróleum van. Dániában ennek nyoma sincs. Nálunk vannak Európa legnagyobb bauxittelepei, Dániában ennek nyoma sincs, nálunk igen gazdag barnaszételepek vannak, Dániában ennek nyoma sincs. Nálunk van valamelyes vas, egy csomó más használható érc, Dániában mindez nincs. A mi klímánk hasonlíthatatlanul jobb, a mi földünk talaja hasonlíthatatlanul termőbb, mint Dániáé. Minden előfeltételünk megvan arra, hogy itt egészséges, életerős demokrácia keretein belül boldog, egészséges, új, erős Magyarország jöjjön létre. Az egyetlen előfeltétel, hogy a demokrácia igazi demokrácia legyen és semmi se maradjon abból a régi rendszerből, amely az ország pusztulását okozta és amelynek romjait a fiatal demokráciának örökségképen át kell vennie. Ez a mi válaszuk arra, hogy képzeljük el mi az új magyar demokráciát: elsősorban a saját erőnkől, a magyar erőből felépített demokráciát akarjuk. Ez a demokrácia sokat fog kölcsönvenni keletről, sokat fog kölcsönvenni nyugatról, de ha megerősödik — magyar demokrácia lesz. A mi véleményünk tehát az, hogy a demokrácia felépítése nem importcikk, annak itt kell teremnie a magyar talajon és meg is terem, akármilyen nagyok is a nehézségek.

A modern magyar történelem folyamán először történik meg, hogy népünk egységes frontban áll a világ haladó népeivel, elsősorban a környező népekkel. A környező népekhez néhány nap óta a Szovjet-Únió is hozzátartozik. (*Nagy taps.*) Ez a körülmény már magábanvéve is biztosítja azt, hogy a magyar demokráciát nem fogják megtörni. De nem biztosítja azt, hogy ha nem vagyunk résen, hogy ha nem vagyunk keménykezűek, akkor a magyar demokrácia felépítése nem lassul meg, nem húzódik el. A felépítés minden elhúzódása meghosszabbítja a nélkülözések és szenvedések idejét és mivel a Magyar Kommunista Párt véleménye szerint ez a nemzet már eleget szenvedett, mi mindent meg fogunk tenni, hogy ez az átmeneti idő, a nélkülözések és szenvedések ideje, a lehető

legrövidebbre csökkenjen. Megígérhetem, hogy ebben a tekintetben a magyar demokrácia és azon belül a fiatal Magyar Kommunista Párt nem fognak tréfát ismerni.

Amikor mi körülnéztünk az országban és láttuk, hogy milyen hihetetlen károkat okozott a háború, a nyilasuralom, a 25 éves reakció, akkor megkíséreltük kissé kesztyűs kézzel nyúlni a dolgokhoz. A magyar demokráciának ez a kísérlete helyes és szükséges volt. Sajnos, az utolsó hetekben az a benyomás keletkezett, hogy a magyar demokráciának ezt a saját erejéből és önbizalmából fakadó lépését a reakció gyöngeségének tekintette. Azt hiszi, hogy azért bántunk kesztyűs kézzel egyes esetekben, mert félünk, vagy mert gyöngék vagyunk. Ilyesmi is előfordult már a történelemben. A fiatal magyar demokráciának most sürgős feladata, hogy az illetőket észretérítse és megmagyarázza nekik, hogy ez a lépés nem gyöngeségből, hanem erőből fakadt. Nem tűrjük, hogy most az újjáépítés küszöbén, amikor az aratáshoz fog a magyar nép, amikor a várost el kell látni új élelemmel, amikor meg kell állítani az inflációt, valaki a nemzet felépítését meglassítsa, vagy gátolja. Ez ma a magyar demokráciának legfontosabb feladata és természetesen a Magyar Kommunista Párt rajta lesz, hogy azt a kis hibát, amit a demokrácia elkövetett, a látszólagos gyengeséget, a lehető leggyorsabban korigálja.

Itt természetesen szó sincs arról, hogy valami bosszúhadjáratot indít. Itt csak arról van szó, hogy korigáljunk egy hibát, s végrehajtsuk azt a törvényt, ami már a régi római köztársaságnak is alapja volt: *Salus rei publicae suprema lex*. A közjó legfontosabb törvénye ma Magyarországon a demokrácia megerősítése. A Kommunista Párt minden fegyvert fel fog használni erre a célra és meg van győződve róla, hogy vele tart ebben a magyar nemzet túlnyomó többsége. Nemcsak a földhöz jutott parasztok a falun, nemcsak az országot építő munkások a városban, nemcsak az intelligenciának a demokráciához közeledő egyre nagyobb rétege, hanem a magyar nemzet minden demokratikusan érző fia. Mert tudja, hogy ez az egyetlen lehetőség ahhoz, hogy gyorsan felépítsük az új, erős, független, szabad, demokratikus Magyarországot alapjait!